

Rez. kap. korv. JOSIP PLEHO
Dubrovnik

Veza je odcžana

U spomen kapetana Iva Brajinovića

More je udaralo o strme stijene ostavljajući bijeli pjenušavi vijenac uz obalu. Jaki sjeveroistočnjak gonio je svojim demonskim krilima oblake pune kiše povremeno prosipljući krupne kapi.

Stari brkati pomorski kapetan sa petokrakom na trorogoj kapi, u zelenkastoj bluzi talijanskog kaplara, tog popodneva često je izlazio iz ribarske kućice na kraju naselja. Zabrinuto je gledao oblake i vrtio glavom. Njegovo naborano lice i visoko čelo izgledali su poput hrastove kore.

— Bojim se hoće li, doći, mrmljao je morski vuk vraćajući se u kućicu.

On je bio tu postavljen za lučkog izviđača, za stručnog savjetnika radi održavanja veoma važne pomorske partizanske veze koja je spajala dva otoka i poluotok. Svakodnevno je prolazila pošta, ljudi i materijal, potreban za partizansko ratovanje na moru. Te ratne zime, kada je 1942. smjenjivala 1943. godina, dok su još Paulusove divizije pred Staljingradom predstavljale Hitlerovu udarnu pesnicu, stari pomorac i vojnik revolucije brinuo se da li će doći veza, da li će doći motorni čamac i da li će on, kapetan Ivo, izvršiti svoj borbeni zadatak toga dana.

Partizani su ga još u odredu, u kojem je proveo godinu dana komandujući jednim vodom, prozvali kapetan Ivo. S obzirom na njegove godine i na potrebe razvoja mornarice postavljen je ovdje. Šesnaest godina je upravljao prekoceanjskim kolosom i prokrstario je sva mora. Plovio je pod raznim zastavama i služio raznim brodovlasnicima, a sada je tu. Nema nikakvog čina i služi narodu, a partizani ga zovu kapetanom.

Inače razgovorljiv ovog popodneva je bio neobično šutljiv i zabrinut. Stari Marko, u čijoj je kući obično boravio, ali nije spavao, morao mu je izvlačiti riječi.

— Puše li vjetar? — pitao je Marko.

— Puše jače.

— Hoće li doći veza?

— Ne znam.

— Kao da sam vrug puše! A večeras je toliko važno!

Marko zašuti, a kapetan Ivo je zurio u jednu tačku oslušujući urlanje vjetra.

Najednom se otvore vrata i uđe omladinac Zvonko. S njim je ušao i hladan vjetar koji je s ognjišta, gdje je plamsala vatra od lučevih čjepanica, podigao oblačić pepela.

— Zatvaraj vrata, sinko, reče Marko iako ih je Zvonko bio već zatvorio.

Kapetan Ivo je pogledom tražio vijesti od Zvonka. Znao je da Zvonko nije došao bez razloga, tim više što je zadužen za seosku stražu koju su obavljali omladinci i omladinke.

Zvonko je razumio kapetanov pogled i ne čekajući pitanje, reče:

— Drugovi su stigli.

— Koji drugovi? upita kapetan.

— Poznam Brka, ostale ne znam, oni su valjda iz odreda, iz komiteta. Rekli su mi da pogledam jesi li tu i da te izvijestim da su stigli.

— Što je s drugovima koji su pošli po materijal? upita Ivo.

— Još nijesu stigli, ali im se nadamo svaki čas. Ako ih uhvati noć bit će im teško s mazgama pa će sigurno požuriti.

— A straže? doda kapetan.

— Na svom su mjestu.
— Bravo Zvonko, ne povlači ih. Nego, zaboravio sam te pitati koliko je mazgi pošlo po materijal.

— Trebalo ih je jedanaest, ali ih je pošlo deset, jer za jednu mazgu nije bilo gonča.

Zvonko nije dugo čekao, već nestane i potrči puteljkom kao da se utrkuje sa vjetrom koji je i dalje puhao nesmanjenom žestinom.

— Ova mladost, reče Marko okrećući se kapetanu. — Ja sam mislio da nijesu ni za šta sposobni, a vidiš?! Mi stariji ne bismo nikad mogli što oni mogu. Takvi su i moji Danko i Tonko. Ja sam se ljutio 1941. kada je odnekud Danko donio tri puške zamotane u vreći. Stao sam vikati onako iz običaja, a drago mi što je donio puške. Eto, i tako je sad Danko komandir, a za Tonka ne znam.

— Ne boj se, Marko, što mi ne možemo, oni mogu, ali je dobro da im nešto od našeg iskustva damo. Kapetan je htio da još nešto reče, ali ga prekine otvaranje vrata na kojima se pojavila krupna ljudina s puškom u ruci i dvije bombe o pojasu. Sagne se ulazeći. Za njim su ušli partizan i partizanka, a posljednji je ušao Brko.

— Zdravo, drugovi, rekoše došljaci gotovo u jedan glas. Brko pride i pozdravi kapetana, zatim i Marka.

Tog momenta Marko zaželi da su Tonko i Danko pored njega, ali s ponosom osjeti da su Danko i Tonko prvi koji su primjer čitavom selu. Sad su partizanska sva sela na poluotoku i na otocima. I nije to priča. On se u to uvjerio. Pa, i on nekog vruga radi, i njegova stara je pošla, eto, s mazgom, a on je tu s ovim kapetanom kojeg svak traži, svak nešto pita, a on daje savjete. I Marku se munjevito stadoše redati misli . . .

— Što ovako puše! prvi počne ljudina.

— Puše k'o sto vragova i baš večeras, reče kapetan kao da je baš on kriv takvom vjetru.

— Što misliš kapetane hoće li doći brod? obrati se Brko kapetanu.

— Na moru je pasje vrijeme, ali mislim da će doći. Tada počne stručno: Drago je dobar mornar. Ako se pokrije od vjetra pa prođe pored otoka do uvale Maslinovik, zatim bi s vjetrom u krmu ipak mogao stići, završi kapetan ma da ni sam nije vjerovao u ono što govori.

— Ko? Brod? Večeras? Ne može po ovome da je podmornica, a ne leut. Neće da je sveti Drago, pa da je s vilama igrao, doda Marko.

Brko, ohrabren riječima kapetana, izusti kao za sebe: Moj Marko, zaboravio si da smo mi svi partizani s vilom igrali!

Uskoro se svi skupili oko vatre. Partizani su razgovarali dok je Marko čistio krompir.

— A gdje ti je stara, ti radiš njene posle? pecnu ga Brko.

— Digli ste nam momke, a sad i staru, daj i meni kakvu puščinu pa idem i ja, odgovori Marko zajedljivo.

— Ti dobro ratuješ i bez puške, upadne kapetan, tko bi nam sada spremio večeru.

— Da, i ti mi se rugaš, kapetane! I tako se razgovor nastavi . . .

* * *

Na čelu male kolone išao je kapetan Ivo već dobar sat i po. Stazica je vijugala kroz šumu, dok se nije počela strmo spuštati prema uvalici Ponorna koja je bila zaklonjena od silnog vjetra.

— Sada posebno pazite kuda stajete, upozoravao je kapetan druga iza sebe koji mu se držao za opasač. Drugovi su nešto govorili, ali jedan drugoga nijesu razumjeli. Vjetar im je prosto otimao riječi. Uskoro su bili u uvali gdje je bilo mnogo tiše. Mazge su i pored burne noći stigle, sve je istovareno i čeka u mandraču.

Svi su posjedali oko vatrice koja je širila ugodnu toplinu.

— Sad mi se čini da ne puše, reče partizanka.

— Puše isto, ako ne i jače, objasni kapetan, ali me veseli što je nekoliko puta bljesnulo na svjeroistoku, mogao bi vjetar popustiti. Brko i ostali naslonili su se na zid i počeli drijemati.

— Kao da čujem motor reče partizanka i oslušne. Kapetan također načuli uši i prekine tišinu:

— Nemoguće, očekujem ga tek za sat. U najboljem slučaju mogao bi doći za pola sata.

Uskoro je počela pljuštati kiša.

— Je li roba pokrivena? upita Ivo omladinca.

— Ono što je opasno da se smoči, pokriveno je.

Kapetan se učini kao da čuje motor. Malo zatim opet je nešto čuo. Kiša je bila prestala, a vjetar nije više onako puhao. Čuo se ipak motor. Kapetan ih probudi i pođe prema mandraču. Brod je bio još daleko, ali za svaki slučaj kapetan mu upali šibicu tri puta jer je to bio signal da je pristajanje slobodno. Uskoro je mandrač bio pun ljudi koji su ukrcali robu u brod.

Kapetan Ivo je držeći konop u ruci i stojeći čvrsto na kamenu kao da se nalazi na mostu velikog broda, viknuo: — Krmom lagano. Motor je najprije polagano, a onda sve jače brujao, dok njegova silueta nije potpuno utonula u mrak.

Kapetan Ivo je još stajao na mandraču i ponosno gledao za njim . . .

Na putu do višina

Hodam

Mislim

Gledam

I spazim u daljini daleko naprijed visoko gore

Iz zadnje tvornice tenkova izlazi traktor i ore

Izorio brazdu duboku ruje kroz sve zemlje

Prolazi kontinente

Ore

i mede stare i granice

Sjeme novo niče raste i zrije

Peče se kruh svima gladnih nema

Nema robova više

Ni kmetova nema

Ni gospode

Ni proletera

Na proplanku stojaš visoko

Miran

Kako si sada velik ljudski rode

Živi putuju u nebo — tamo su duše umlih slati

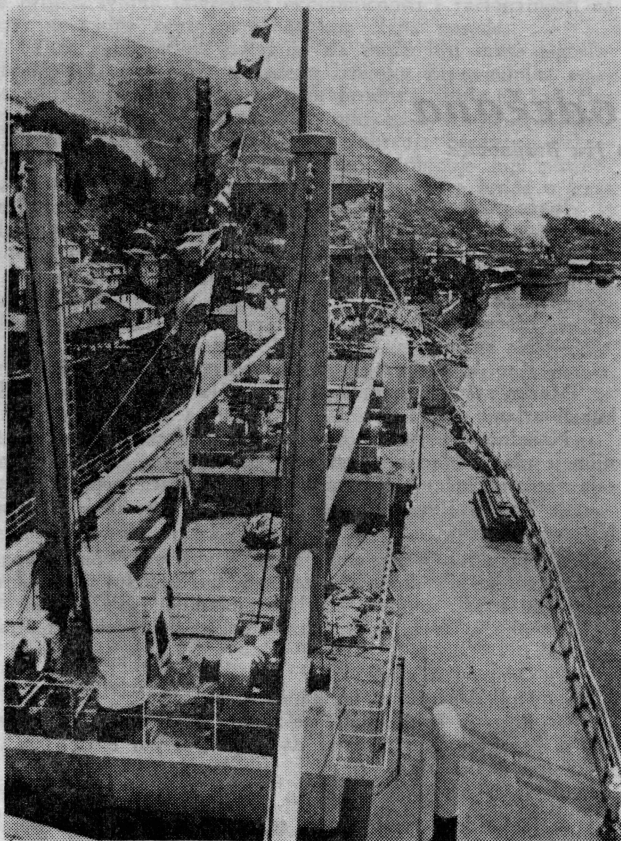
Lete u prostranstva beskerajna

Posjećuju planete

Vračaju se

I darove sa putovanja dalekih na Zemlju donose

M. B. Popec, Zagreb

Pogled na operativni dio gruške luke